

„Je to zcela jasné – to, co prožíváme, je protiústavní“

Porušuje politika v čase koronaviru ústavu? Aby se situace objasnila, podal berlínský soudce Pieter Schleiter ústavní stížnost v Karlsruhe. Rozhovor o rozhodnutích v parlamentu – a o pochybné roli spolkové kancléřky.

Pieter Schleiter je trestní soudce u Zemského soudu v Berlíně. Jeho kancelář je zařízena skromně: v polici stojí různé svazky a na stole jedna osamělá kytka. 43letý promovaný soudce podal soukromě ústavní žalobu proti spolkovým a zemským normám týkajících se boje s pandemií. Kromě toho je spoluzakladatelem sdružení „Kritičtí soudci a státní zástupci“.

WELT: Pane Schleiter, vy považujete německou politiku pandemie za protiústavní. Domníváte se, že zúčastněné osoby jednají úmyslně?

Schleiter: V případě, že politik ví, že může porušit ústavu, ale přesto tak jedná, protože je pro něj důležitější dosáhnout jiného cíle, tak je to z právního hlediska úmyslné. Podobně to platí i pro silničního piráta, který sice nemá v úmyslu nikoho zabít, ale akceptuje / považuje za možné, že díky jeho chování může přijít někdo o život. Přenášíme-li trestně právní zásady tzv. možného úmyslu a povědomí o nespravedlnosti na politiku (paragrafy 16 a 17 trestního zákoníku), položme si alespoň otázku, zda došlo k úmyslnému porušení úřední přísahy, neboť jak spolkový prezident, tak také spolková kancléřka a spolkový ministr podle článku 56 a 64 ústavního zákona se vyjádřili: „Přisahám, že budu zachovávat a bránit ústavu a spolkové zákony. Pomáhej mi vůle Boží“.

WELT: Existuje mnoho lidí, kteří se vyrovnávají s omezeními pandemie. Vy ne. Proč?

Schleiter: Dodržuji pravidla, i když podle mého názoru nakonec nejsou účinná. Považuji je za právně nefunkční. Ale jsem soudce a také si myslím, že dodržování zákonů má skutečnou hodnotu. Pokud by všichni považovali vše za neplatné a neúčinné, měli bychom anarchii.

WELT: Musíme dodržovat zákony, i když nejsou ústavní?

Schleiter: To, co je nyní na nás naloženo, ještě není v oblasti, abychom měli jakési právo na odpor. Pokud by právní stav byl stále stejný i za dva nebo tři roky, bylo by na místě o tom vážně přemýšlet. Ale doufám, že nápravná opatření budou učiněna v souladu s judikaturou. Bez ohledu na to bych bez dodržování pravidel vyprovokoval spoustu pokutových řízení, která bych nemohl ani zaplatit. A můj zaměstnavatel by zasáhl. Takže se raději chovám tak, jak je to v právním státě obvyklé.

WELT: Posílá se ústavní stížnost do Karlsruhe jednoduše poštou?

Schleiter: Ano. A moje je opravdu pěkně obsáhlá, 190 stránek malým písmem a přílohy tak 150 až 200 stránek. To vše je pak jednoduše zasláno soudu poštou a dostane vstupní razítko.

WELT: Vytiskl jste internetové stránky, které jsou zmíněny jako důkazy?

Schleiter: Nejdůležitější zdroje jsem vytiskl kompletně jako přílohy. K ulehčení práce jsem přiložil i CD. Soudci tedy mohou přímo kliknout na důkazní místa ve stížnosti.

WELT: Měl jste od začátku pochybnosti o správnosti koronavirových opatření?

Schleiter: V lednu 2020 jsem měl velké obavy, když jsem viděl obrázky z Číny - a zeptal jsem se jednoho z mých nejlepších přátel, který je doktor, jakými ochrannými pomůckami se můžeme chránit. Pak jsem si objednal respirátory FFP2. Tehdy jsem byl mnohem opatrnější než většina ostatních a situaci jsem bral velmi vážně. V prvním lockdownu jsem začal číst bulletiny RKI (Robert Koch Institut), byl jsem také velkým fanouškem Christiana Drostena. Na konci března Drosten řekl, že rouška je vlastně spíše gestem zdvořilosti: (<https://www.ndr.de/nachrichten/info/19-Coronavirus-Update-Masken-koennen-andere-schuetzen,podcastcoronavirus150.html>).

To se mi zdálo divné, neboť je zřejmé, že pomáhá vyhnout se alespoň kapénkovým infekcím. Působilo to na mě jako samolibé prohlášení pro politiky, že by si miliony Němců roušky raději kupovat nemělo, protože tehdy nebyl roušek dostatek.

WELT: To zní, jako byste si myslel, že nošení roušek má smysl.

Schleiter: Částečně ano, např. v uzavřených místnostech. Venku na čerstvém vzduchu je to zbytečné, a to říkají i vědci zabývající se výzkumem aerosolů: (<https://www.faz.net/aktuell/gesellschaft/gesundheit/coronavirus/aerosolforscher-ueber-die-ansteckung-dercorona-mutation-im-freien-17217870.html>).

WELT: „Tagesspiegel“ Vás kvůli Vaší ústavní stížnosti považuje za „zlehčovatele pandemie“. Noviny dokonce informovaly, což je z novinářského hlediska velmi neobvyklé, že jste jednou na postupimské pěší zóně porušil povinnost nosit roušku. Co se tam stalo?

Schleiter: Byl jsem z toho článku trochu zmatený. Nevidím se tak, jak jsem v něm popisován. Incident v Postupimi probíhal následovně: Jednoho podzimního večera za soumraku na téměř opuštěné pěší zóně jsem byl obklíčen lidmi z pořádkového úřadu, kteří byli doprovázeni televizním týmem a novináři z několika regionálních novin. Roušku jsem neměl, protože se mi to zdálo na prázdné pěší zóně nesmyslné. Právní základ nařízení, jak je uveden, jsem nepovažoval za rozhodující, protože Zákon o ochraně proti infekcím nebyl ani novelizován. To jsem zástupcům pořádkového úřadu také sdělil, zatímco mě tým kameramanů natáčel. Záležitost jsem pociťoval jako útok na moji osobu.

WELT: Kdy jste začal zpochybňovat strategii lockdownu?

Schleiter: Když se na začátku dubna zveřejnila první čísla, viděl jsem, že v době lockdownu 22. března již hodnota R-čísla opět klesla pod hodnotu jedna. To snad není pravda, pomyslel jsem si - a politici nám lockdown prodávají jako bezpodmínečně nutný, aby se zabránilo exponenciálnímu šíření. Četl jsem všechno, co mi přišlo pod ruku, a snažil jsem se problematice porozumět. Začal jsem číst první články a komentáře, právní záležitosti. Pro mě bylo zásadní: Jak se politika zabývá fakty? Jak transparentně jedná? Zohledňují se zde i názory odborníků? Jen pokud si vyslechnete všechny strany, můžete si vytvořit vlastní názor.

WELT: K soudu jsou předvoláni také znalci. Jakou roli tam hrajete Vy?

Schleiter: Odborník, který je schopen podlehnout tlaku společnosti, bude soudit vinu obžalovaného jiným způsobem než někdo, kdo je považován za zastávce tvrdé linie. Výběr expertů tedy může zásadně ovlivnit výsledek případu. Německá pandemická politika dávala od začátku prostor v podstatě jen dvěma oblastem (medicínské a virologicko-epidemiologické) prostřednictvím konzultantů, kterým se naslouchalo a jejichž hlas byl brán vážně: Kde byli sociologové, psychologové, ekonomové, právníci?

WELT: Neexistovaly žádné právní znalecké posudky?

Schleiter: Již 2. dubna 2020 bylo vydáno stanovisko Vědecké služby spolkového sněmu: (<https://www.bundestag.de/resource/blob/690262/cb718005e6d37ecce82c99191efbec49/WD-3-080-20-pdf-data.pdf>). Po pečlivém přezkoumání dospějete k závěru, že tehdejší změny Zákona o ochraně proti infekcím, které byly základem pro dalekosáhlé zásahy, jsou protiústavní.

Dne 9. září proběhlo slyšení ve zdravotnickém výboru

(<https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2020/kw37-pa-gesundheit-corona-709474>) Spolkového sněmu, rovněž s prohlášeními profesorů Thorstena Kingreena:

([/politik/deutschland/plus222086596/Verfassungsrechtler-Ausgangssperre-Siefinden-immer-einen-Grund-der-triftig-im-Sinne-der-Verordnung-ist.html](https://politik/deutschland/plus222086596/Verfassungsrechtler-Ausgangssperre-Siefinden-immer-einen-Grund-der-triftig-im-Sinne-der-Verordnung-ist.html)), Ferdinanda Wollenschlägera a Michaela Elickera. Kingreen a Elicker jasně prohlásili, že to, co se právě děje, je protiústavní. Pouze Wollenschläger nebyl příliš konkrétní a nezaujal kritický postoj. Na příštím jednání 12. listopadu o změně zákona na ochranu proti infekcím již nebyli oba dva kritici Kingreen a Elicker přítomni.

ale Wollenschläger ano: (https://www.bundestag.de/resource/blob/805844/09aa6cdba9932ca18a4a560e817817b1/19_14_0246-20-ESV-Prof-Dr-Ferdinand-Wollenschlaeger-3-BevSchG-data.pdf).

Na tomto slyšení vystoupily také dvě odvážné ženy: Andrea Kießling a profesorka Anika Klafki. Obě také řekly: Ano, protiústavní, jako drtivá většina z celkového počtu vyslechnutých ústavních právníků. Když se na začátku ledna na konferenci vlády a spolkových zemí jednalo o prodloužení tvrdého lockdownu, dostali se ke slovu jen odborníci jako lékaři, epidemiologové a fyzici: ([/politik/deutschland/article223642558/Corona-Pandemie-Bundeslaender-wollen-Lockdown-verlaengern-Keine-Einigkeit-bei-Kitas-und-Schulen.html](https://politik/deutschland/article223642558/Corona-Pandemie-Bundeslaender-wollen-Lockdown-verlaengern-Keine-Einigkeit-bei-Kitas-und-Schulen.html)).

Na tomto slyšení vystoupily také dvě odvážné ženy: Andrea Kießling a profesorka Anika Klafki. Obě také řekly: Ano, protiústavní, jako drtivá většina z celkového počtu vyslechnutých ústavních právníků. Když se na začátku ledna na konferenci vlády a spolkových zemí jednalo o prodloužení tvrdého lockdownu, dostali se ke slovu jen odborníci jako lékaři, epidemiologové a fyzici: ([/politik/deutschland/article223642558/Corona-Pandemie-Bundeslaender-wollen-Lockdown-verlaengern-Keine-Einigkeit-bei-Kitas-und-Schulen.html](https://politik/deutschland/article223642558/Corona-Pandemie-Bundeslaender-wollen-Lockdown-verlaengern-Keine-Einigkeit-bei-Kitas-und-Schulen.html)).

Na tomto slyšení vystoupily také dvě odvážné ženy: Andrea Kießling a profesorka Anika Klafki. Obě také řekly: Ano, protiústavní, jako drtivá většina z celkového počtu vyslechnutých ústavních právníků. Když se na začátku ledna na konferenci vlády a spolkových zemí jednalo o prodloužení tvrdého lockdownu, dostali se ke slovu jen odborníci jako lékaři, epidemiologové a fyzici: ([/politik/deutschland/article223642558/Corona-Pandemie-Bundeslaender-wollen-Lockdown-verlaengern-Keine-Einigkeit-bei-Kitas-und-Schulen.html](https://politik/deutschland/article223642558/Corona-Pandemie-Bundeslaender-wollen-Lockdown-verlaengern-Keine-Einigkeit-bei-Kitas-und-Schulen.html)).

WELT: Co z toho vyvozujete?

Schleiter: Přinejmenším si musíte klást otázky: Vytvořili si političtí aktéři konečný vlastní názor a už nejsou ochotni přijmout nic nového? Nebo je jim to prostě jedno? Obojí je na pováženou. Nepracujeme přece v právně prázdném prostoru. Spolková republika Německo vydala svoji ústavu. A základní práva jsou zde zejména pro období krize. V každodenním životě jsou spíše dobrým základem pro vypracování detailů v judikatuře.

WELT: V Karlsruhe se již probírala všechna možná témata. Rozruch vzbudila především následující: krucifix, šátek, poplatek za rádio.

Schleiter: Ano a zatím to fungovalo velmi dobře. Slyšení byla v některých oblastech až příliš přesná, tzn., že spravedlnost jednotlivých případů jde pomalu na úkor právní jasnosti. Nyní mám pocit, že zažíváme opačný vývoj. Za prvořadý cíl je považována ochrana zdraví a tě se podřizuje cokoliv.

WELT: Bohužel žijeme v pandemii, je neustále opakováno.

Schleiter: Ale nic takového jako „přednostní právo“ na život neexistuje. 83 milionů lidí v Německu považuje za nositele základních práv velké množství potřeb. Tato jsou opět chráněna obrovským množstvím základních práv. Tato práva jsou rovněž právy na obranu proti státu. Pokud chce stát zasáhnout, musí to vždy odůvodnit. V případě střetu zájmů základních práv musí vždy dojít ke zvážení těchto zájmů. Chtěl bych vidět svoji rodinu, chtěl bych otevřít svůj obchod - to jsou také základní práva. Otázku, zda je opatření v souladu s ústavou, nelze jednoznačně zodpovědět na základě jednoho nebo dvou základních práv. V boji proti pandemii je porušováno více než 80 procent základních práv. Všechna musí být odůvodněna a toto odůvodnění nevidím. V odůvodněních nařízení je téměř vždy jen zmíněno, že průběh pandemie je dynamický a je třeba zabránit šíření viru. Přitom ani není jasné, zda tato opatření skutečně slouží k ochraně zdraví.

Že s nezaměstnaností stoupá vždy počet sebevražd, že se chybějící vzdělávání projevuje na kvalitě života dětí - to jsou také aspekty, které bychom měli důkladně zvážit. Teprve potom můžeme rozhodnout. Ústavně právní vyvážení základních práv mezi sebou nezná pojem: "Ať je to cokoli".

WELT: Kancléřka stále tvrdí: (<https://www.cdu.de/corona/Merkel-Massnahmen-sind-geeignet-erforderlich-und-verhaeltnismaessig>), opatření jsou přiměřená, nezbytná a nutná.

Schleiter: Pokud použijete ústavní normu zapojení parlamentu, pak je naprosto jasné, že to, co právě prožíváme, je protiústavní. V této souvislosti zaznívá také varovný hlas Stephana Harbartha: (<https://rponline.de/politik/deutschland/president-des-verfassungsgerichtes-grundrechtesind-keine-privilegien-aid-56152945>) prezidenta Spolkového ústavního soudu. Říká, že parlamenty musí být více zapojeny. To nezmiňuje jen tak.

WELT: Co znamená pojem zapojení parlamentu?

Schleiter: Jde o to, co je významné: Skutečně podstatné zásahy do základních práv musí být odsouhlaseny parlamentem, protože parlament je nejvyšším orgánem v naší státní struktuře. My volíme parlament, odtud se dále odvíjí demokratický způsob vlády. Hlavní otázky musí být ponechány parlamentu.

WELT: Ale Zákon na ochranu proti infekcím byl schválen Spolkovým sněmem a naše předpisy vycházejí ze Zákona na ochranu proti infekcím.

Schleiter: To nestačí. Intervence jsou tak rozsáhlé a hluboké, že zákonodárny sbor, tj. výkonná moc, je nemůže jednoduše regulovat. Celý proces zákonodárství je koncipován tak, aby byl pluralistický. Právě o tom je diskuse a čtení v parlamentu. Existuje kritika, existují návrhy a pak ano, existuje návrh zákona. Nalezený zákon je často kompromisem, rovnováha mezi oprávněnými zájmy. Což se momentálně nekoná.

WELT: Co mohl Spolkový sněm udělat?

Schleiter: Je možné, že by Spolkový sněm nebo zemské parlamenty nařízení přijaly kompletně. Možné - ale podle mého názoru nedostatečné - by také bylo, kdyby Spolkový sněm provedl mnohem podrobnější rozbor jednotlivých opatření. Mohl by např. říci: Chtěli bychom, aby uzavření škol bylo až poslední možností. Nebo: Omezení volnočasových aktivit je pravděpodobněji než provoz restaurací a obchodů. Konkrétní posuzování základních práv a jejich vyváženost nesmí parlamenty zcela ponechat regulačnímu orgánu. Spolkovému sněmu a zemským sněmům bychom mohli předhazovat porušování ústavy, vzhledem k tomu, jak si pohrávají s exekutivou.

WELT: Pokud schválně něco ignorujete /opomíjíte, máte se cítit vinným?

Schleiter: Z opomíjení může být obviněn jen ten, kdo má povinnost konat. A tvrdil bych, že všechny činné orgány, které musí respektovat ústavu, mají povinnost zabránit porušení ústavy. V tomto ohledu by pravděpodobně musely zasáhnout parlamenty. To, co se právě děje v Německu, má rozměr nouzové ústavy.

WELT: Co je nouzová ústava?

Schleiter: V klasické ústavě existují ustanovení pro ústavní krizové situace. V případě války se například používají procesy, které umožňují snadnější vládnutí díky upravené ústavě. V tuto chvíli tyto předpisy obcházíme a dostáváme se k podobnému výsledku. Právní realita se podobá nouzové ústavě pro mimořádné situace, ale narušuje právní rámec.

WELT: Nepodporuje pravidelně se konající konference předsedů vlád federalismu, demokracii a dělbu moci?

Schleiter: Podporuje spíše centralizovanější vládu. Autoritativní kancléřka udává tón a všichni se shodnou na nějakém návrhu, který pochází hlavně z Berlína.

WELT: Premiéři kancléřku již několikrát odmítli.

Schleiter: To je pravda. Naše ústava nicméně určuje, kdo je za co odpovědný. Pokud by vláda centrálně řídila to, o čem nyní rozhodují jednotlivé spolkové země, platila by v celém Německu stejná právní situace, od Amrumu až po Mnichov. To ale nikdo nechce a bylo by to také protiústavní. Princip federalismu chce také zajistit, aby k zásahům do základních práv docházelo pouze tam, kde je to nutné. Prostě nemáme centralizovaný stát – z dobrého důvodu, jak ukazuje Třetí říše. Nyní státy sice formálně vydávají své vyhlášky - ale po hlasovacím procesu v orgánu, který není v ústavě zakotven. S takovými hlasy se jinak zachází velmi kriticky, neboť dělení federální a státní úrovně má za následek omezení jurisdikce a moci. Není možné, aby kancléřka předložila návrh a také se ho snažila za každou cenu prosadit. A potom slyšíme ve zprávách: Kancléřka prosadila... Tímto způsobem vůbec nesmí ovlivňovat.

WELT: Politici stále tvrdí, že o viru nevíme dost, abychom si mohli dovolit rozvolnění.

Schleiter: Na začátku pandemie existoval větší prostor k praktickému vyřešení věcí, tzv. Einschätzungsprärogative (označuje se tak výsadní právo zákonodárce rozhodovat o vhodnosti a nutnosti určitého právního nařízení, abychom dosáhli legitimního cíle) . Ale čím více poznatků získáte, tím více se zužuje manévrovací prostor. Mimochodem se také zužuje, pokud nic neděláte. Od začátku jsme měli požadovat od RKI (Robert Koch Institut) konkrétní odpovědi na otázky – ať se to týkalo hromadných testů, terénních studií nebo studií protilátek. Mezitím bylo zjištěno, že míra přenosu je v oborech, jejichž činnost je omezená, zanedbatelná - například v restauracích a divadlech. K většině přenosů dochází v domovech pro seniory, doma a v práci. Poté je ale třeba odůvodnit, proč lidé musí zavřít své podniky, i když dodržují odstup, pouštějí dovnitř jen polovinu lidí a nosí roušky. Pouze to, co lze rozumně odůvodnit, je přiměřené.

WELT: Každý, kdo je pro otevření, musí nyní prokázat, že je bezpečné.

Schleiter: Vycházím z ústavy a základní práva náleží lidem. Důkazní břemeno o nebezpečnosti nese ten, kdo chce základní práva omezit. Omezení jen na základě podezření jako absolutní výjimka je momentálně zcela vyloučeno.

WELT: Kdy jste se rozhodl podat ústavní žalobu?

Schleiter: Původně jsem chtěl napsat esej o legislativě v rámci pandemie. Za tímto účelem jsem se začal zabývat jak právními, tak skutečnými úrovněmi pandemie a také tím, jak ji porazit. Jsem zvyklý číst znalecké posudky, je to můj každodenní chléb - ať už zavinění, nebezpečnost, stavební právo nebo genetická forenzní analýza. Zákon nikdy není jen zákon, ale také zákon aplikovaný na životní

situace. Zažádal jsem si tedy o povolení nahlížet do souborů za účelem zjištění skutečnosti: Jaké posudky jsou k dispozici? Jaká stanoviska byla zaujata? Je to skutečně tak, že jsou dodržována všechna základní práva? Koncem léta 2020 jsem podal žádost s odvoláním na zákony o svobodě informací u Spolkového kancléřského úřadu, Spolkového ministerstva zdravotnictví a spolkové země Brandenburg a u senátorky pro zdravotnictví v Berlíně.

WELT: S jakým výsledkem?

Schleiter: Musel jsem se dotazovat několikrát a poté jsem obdržel e-maily s komentářem, že zaměstnanci jsou příliš zaneprázdněni řešením pandemie, a proto nemohou být moje otázky okamžitě zodpovězeny. Mezi řádky se dalo číst, že úřady nejsou z mého požadavku vůbec nadšené. Berlínská senátorka pro zdravotnictví Dilek Kalayci mi zaslala kompletní odmítnutí, pravděpodobně nezákonné. Spolkový úřad kancléřky mi poslal pozvánky na schůzky s premiéry a přijatá rozhodnutí, tzn. v zásadě pouze informace, které již lze najít v tisku. A odmítnutí odůvodnil nepochopitelně mimo jiné ochranou zájmů tajné služby. Když mi došlo, že je mezi námi zeď, jako by tam byly uchovávané tajnosti, v určitém okamžiku jsem si pomyslel: Napíšeš ústavní stížnost a necháš vše přezkoumat.

WELT: Jaké jsou vaše obavy ze stížnosti?

Schleiter: Abychom dostali naši právní situaci pod kontrolu - a jednání účastníků zpět na ústavní úroveň. Kromě toho jsem získal poslední dobou pocit, že se ve společnosti a v médiích prezentuje jen jeden „správný“ pohled na věc a opačné názory se vůbec neobjevují tak, jak jsou k dispozici. Dochází také k diskreditaci lidí s odlišnými názory. Pokud soudce, jehož úkolem je dodržovat zákon, zde identifikuje problém, může pomoci zahájit objektivní diskusi.

WELT: Víte o podobné ústavní stížnosti týkající se koronavirových opatření?

Schleiter: V loňském roce bylo v Karlsruhe podáno přibližně 800 žádostí týkajících se pandemie. Za normálních okolností je 5000 až 6000 ústavních stížností ročně, přičemž tak vysoké číslo se dá vysvětlit tím, že Karlsruhe je oblíbený u stěžovatelů. Nic to nestojí, nepotřebujete právníka, některé stížnosti jsou i ručně psané. Na téma koronavirus se na druhé straně jednalo převážně o naléhavé žádosti, z nichž většina již byla vyřízena, některé byly staženy. Pouze dvě nebo tři naléhavé žádosti byly úspěšně vyřízeny: Jednalo se o zákaz shromažďování a zákaz bohoslužeb.

WELT: Musí být stížnost týkající se současné situace naléhavé povahy?

Schleiter: Jakákoli stížnost je v tuto chvíli pravděpodobně naléhavá. Otázkou ovšem je, zda splňuje požadavky naléhavé žádosti a má tedy šanci na úspěch. V jednom případě to považuji za pravděpodobné - konkrétně v případě omezení svobody / volného pohybu karanténou. Když nemám žádné příznaky nemoci, ale jako kontaktní osoba prvního stupně musím být v karanténě po dobu dvou týdnů, znamená opuštění bytu podle nařízení ministerstva zdravotnictví trestný čin. Pokuta může dosáhnout až 25 000 euro a zde můžeme dle mého názoru vycházet z omezení svobody / volného pohybu. A to má velmi zvláštní předpoklady, jmenovitě rozhodnutí soudce. Někdo je na základě PCR-testu nebo kontaktu uvězněn na dva týdny, aniž by o tom rozhodl soudce – to není prostě možné.

WELT: V Karlsruhe, na druhou stranu, můžete podat stížnost pouze tehdy, pokud se Vás karanténní opatření týkají.

Schleiter: Ano, vlastní zájem je předpokladem. Je však možné, že vysoká pravděpodobnost, že se mě toto opatření jednou bude týkat, postačuje k tomu, abych předpokládal, že se jedná o vlastní zájem. Nicméně já jsem se nerozhodl podat naléhavou žádost, ale klasickou stížnost.

WELT: Další podmínkou pro podání stížnosti v Karlsruhe je, že neexistuje žádná další právní pomoc.

Schleiter: Ústavní stížnost v zásadě nelze podat přímo, nejprve se musíte obrátit na nižší instanci. Ale v současné době zažíváme zvláštní situaci, kdy jsou u všech lidí porušována základní práva, že není možné, aby jednotlivec bojoval sám. Takové nadměrné úsilí si nemůže nikdo dovolit, a proto ochrana základních práv běží naprázdno. Už jen z tohoto důvodu musí být možné se na Karlsruhe obrátit přímo. Kromě toho platí, že přechod právní věci na soud vyšší instance se nemusí brát v úvahu, i když je to nepřiměřené. To se uznává i pro pokuty za přestupky skutkové podstaty. Zde poskytují koronavirová opatření velmi širokou oblast působnosti.

WELT: V jakých základních právech se Vás politika pandemie osobně dotýká?

Schleiter: Jako porušení základních práv jsem uvedl obecnou svobodu jednání, obecné právo na osobnost a právo na informační sebeurčení, právo na život a na fyzickou integritu, svobodu osoby, a to i ve formě zbavení svobody, ochrany rodiny a lidské důstojnosti.

WELT: Co očekáváte od soudců v Karlsruhe?

Schleiter: Existují tři scénáře. Buď ústavní soudci řeknou, že o této stížnosti nebudou vůbec rozhodovat nebo ji budou považovat za nepřípustnou. V tomto případě by měl náš právní stát skutečně problém. Ne proto, že by moje stížnost byla tak dobrá, ale proto, že jsem předložil něco, co má tak vysoký společenský význam, že to nemůžete jen tak ignorovat. Soudci by mohli se vším také souhlasit, všechna opatření by se musela okamžitě zrušit – což si ani při nejlepší vůli nedokážu představit. Spolkový ústavní soud je moudrý soud, který vše vždy důkladně zváží: Co by to znamenalo pro budoucnost, kdyby koronavirová politika byla prohlášena bez přechodného období za nicotnou? Potom by se všechno zhroutilo. Za realistickou a rozumnou považuji třetí možnost. Soudci v Karlsruhe by mohli říci: Ano, faktické objasnění ukazuje hluboké nedostatky, doporučení parlamentu byla opomíjena, konference spolkové vlády a spolkových zemí je v této podobě protiústavní a byla porušena zásada proporcionality – musíme se zlepšit. Nařizujeme zúčastněným – v tomto případě spolkové vládě a spolkovým zemím – do určitého termínu..., aby právní situaci přizpůsobili našim rozhodnutím.

WELT: Díky takovému kompromisu by se Váš osobní smysl pro spravedlnost opět obnovil?

Schleiter: Ano, řekl bych: Díky Bohu! Všechno sice není 100% v pořádku, ale právní stát se nakonec přeci jen osvědčil.

WELT: Chcete s Vaší stížností jít příkladem?

Schleiter: Rozhodující otázka zní: V jaké společnosti chceme žít? V bezpečnostním (rozuměj policejním) státě, abych se vyjádřil eufemisticky? Nebo ve svobodné zemi, kde mezi jednotlivými

základními právy existuje rovnováha – a kde se klade důraz na svobodu? Osobně bych raději žil v tom druhém státu.

WELT: Bylo by na základě naší ústavy možné, že bychom se rozhodli jít jinou cestou?

Schleiter: Naše ústava se dá do značné míry interpretovat různě. Existují hlasy, které tvrdí, že se s ní dá odvrátit od tržní ekonomiky, myslitelné by bylo také plánované hospodářství se socialistickými rysy. Je obtížné zjistit, zda je to pravda. Doložka o věčnosti v článku 79 naší ústavy pevně ukotvuje několik základních státních principů, jako je demokracie, dělba moci nebo princip spolkového státu - svobodný demokratický řád sám o sobě však ne. Jako soudce musím a mohu uznávat tato základní pravidla. Ale právě ona jsou nyní ve vážném ohrožení. Pokud by tento vývoj i nadále pokračoval, měl bych velký problém. Potom bych si dokázal představit emigraci.

WELT: Založil jste sdružení "Kritičtí soudci a státní zástupci". Co to je?

Schleiter: Když byla ústavní stížnost zveřejněna, napsal mi jeden kolega, zkušený správní soudce. Podepsal by téměř každé slovo. Poté jsme společně založili sdružení, spustili webovou stránku a pak přišlo několik stovek dopisů od soudců, státních zástupců, právníků, lékařů, statistiků, ministerských úředníků a mnoha dalších lidí. Vyjádřili své nadšení a částečně nabídli podporu. Jeden 101letý pán nám napsal: Že ještě mohu zažít, že se soudci obrátí proti svému zaměstnavateli! Chceme nyní založit spolek, naším prvním cílem je objektivně, věcně a střízlivě pomáhat s překonáním právních záležitostí v době krize. Dále navážeme na diskuzi o větších problémech soudnictví jako třetí státní moci.

WELT: Kde leží hranice toho, jak se můžete jako soudce kriticky vyjádřit?

Schleiter: Samozřejmě musím dodržovat pravidlo umírněnosti. Ale ze strany svého zaměstnavatele cítím velkou podporu a ochranu, a to i před útoky zvenčí. Soud dal jasně najevo, že jako soudce mohu vyjádřit svůj soukromý názor.

WELT: Zastupujete v soudnictví pozici outsidera?

Schleiter: To si nemyslím. Interně vím, že mnoho kolegů se vyjadřuje mnohem kritičtěji, než je to viditelné navenek. Chceme nyní zahájit diskuzi také s Německou asociací soudců. Vyjádřil se k situaci zatím tak, že se třetí moc (judikatura) během krize osvědčila. Já to tak ještě nevidím. Praktický test je stále před námi.